

Když fotr není lotr

Na planetě Prenzlauer Berg vypadá život nečekaně jinak, není ale těžké se jím inspirovat

LUCIE KAVANOVÁ / FOTO MILAN JAROŠ

B

erlín, čtvrť Prenzlauer Berg. Šik kavárny střídají biosupermarkety a designové butiky, mezi kterými korzují zajímavě oblečení mladí lidé. Naleštěné kulisy ale nejsou jediným důvodem, proč si tu člověk připadá jako ve futuristickém filmu. Prenzlauer Berg je také okrskem s jednou z nejvyšších koncentrací dětí v německé metropoli a ať se tu člověk pohybuje ve kteroukoli denní dobu, nelze nepostřehnout jednu věc – skoro polovinu dětí tu nedoprovázejí matky, ale otcové. Jimi jsou obsypaná místní dětská hřiště, školky i obchody s panenkami a na kolech s dětskými sedačkami sviští jeden otec za druhým. Ještě před deseti lety tu přitom stejně jako v celém Německu muži na rodičovskou dovolenou skoro nechodili. Dnes tvoří více než třetinu rodičů. Pátrání po tom, jak se to stalo a co to německým rodinám přineslo, je tím napínavější, že směrem k podpoře otců v péči o své potomky vykročilo i Česko.

Jak nalákat muže

Nejvyšší hustota pečujících otců se v Prenzlauer Bergu nachází ve třech malých místnostech plných gaučů Centra pro otce (Väterzentrum). Zdi zdobí vitríny s püllitry, nad košem je zavěšena miniatura basketbalového koše a v rohu se houpe boxovací pytel. Kromě společných cvičení nebo kurzů vaření tu provozují hojně navštěvovanou psychologickou a právní poradnu pro otce v rozvodovém řízení. Fotky na zdech zase připomínají společné výlety do přírody, spaní v teepee, sjíždění řek v kanoi či lyžování.

Centrum je jediné v Berlíně a jedno ze dvou v Německu. Funguje devět let, stejně dlouho jako platí v Německu reformovaný systém rodičovské dovolené. V roce 2007 Německo zvedlo měsíční rodičovský příspěvek z 300 eur na 70 procent platu po dobu jednoho roku. A navíc nabídlo bonus – pokud se na rodičovské vystřídají oba rodiče, dostanou zaplacené dva měsíce navrch. Původní nastavení rodičovské dovolené neumožňovalo – podobně jako v Česku, kde je momentálně možné čerpat maximálně 11 500 korun měsíčně – dostatečné finanční zajištění rodiny. „Takže de facto podporovalo, aby muži, kteří mívají v Německu vyšší platy, zůstávali v práci a ženy doma s dítětem,“ říká Susanne Gütte, tisková mluvčí německého ministerstva pro rodinu, seniory, ženy a mládež.

Úvaha ministerstva se potvrdila. (Väterzentrum, vlevo s dítětem v náruči Thomas Kutschbach)

Kdo by tu nechtěl bydlet a kdo by tu nechtěl na rodičovskou... (Prenzlauer Berg)

Zákonodárci ale uznali, že požadavky rodin se změnilly. „Stále více žen se chce pracovně realizovat. A zároveň si stále více otců přeje trávit více času s rodinou,“ dodává mluvčí. Tahle úvaha se potvrdila – pakliže v roce 2007 odcházelo na rodičovskou 3,5 procenta německých tátů, dnes je to 35 procent a každým rokem jich přibývá.

Těm, kdo se chtějí v nové roli zorientovat, slouží také zmiňované Centrum pro otce. Zařízení založili sociální pedagog Marc Schulte a Eberhard Schäfer, politolog zaměřený na rodinnou politiku a autor *Knihy pro tatínky* (vyšla i v češtině). V Německu fungovalo i tehdy plno rodinných center, která podobně jako ta česká nabízela rovněž programy pro táty. Navštěvovaly je ale stejně jako v Česku téměř výhradně matky. „Muže evidentně nedokázala nalákat,“ říká Schäfer. „My jsme si řekli, že takové místo zkusíme vytvořit,“ dodává. A v široké nabídce aktivit se staly jedním z hitů čtvrteční pozdní snídaně, v berlínské hantýrce brunch, kde se scházejí otcové a jejich děti od nula do dvou let.

Někdo narazil

Je čtvrtek ráno a v centru právě konverzuje asi tucet otců, většinou třicátníků, na téma kuřecí nugety. Přikusují k tomu obložené housky a srkají kávu. Někteří z nich mají kruhy pod očima,

kteří prozrazují, že zřejmě nad dětskou postýlkou neprožili úplně klidnou noc. „Co chodí žena zase do práce, je to jen na mně,“ přisvědčuje Ralf Groeper, jehož roční dcera se právě batolila s ostatními na zíněnce. Jsou tu koše s plyšáky, fotbálek či autodráha a všude se povalují dudlíky nebo krabičky s dětskými svačinami. „Na tak kořeněná jídla je ještě brzo, ne?“ diví se nugetám jeden z tatínků. „A proč? My je dáváme od osmého měsíce,“ namítá jeho kolega. Časem přijde řeč na nejlepší kojenecké lahve, ale i na politiku nebo na fotbal. Podle vedoucího centra Eberharda Schäfera však dochází i na osobnější témata: třeba kdy ukončit kojení, jak zvládnout závislost dítěte na matce nebo jak říci šéfovi, že chce jít na rodičovskou dovolenou.

I přes změny totiž v Německu stále převažují na rodičovské maminky a ne každý zaměstnavatel takový nápad u otců zrovna vítá. Zažil to i zmíněný Ralf Groeper, profesí programátor. Ve firmě byl první, kdo s takovým požadavkem přišel. „Nikdo mi neřekl ne,“ kroučí hlavou. „Ale měli narážky, že si tím poškodím kariéru a jestli to není trochu zbytečné.“ Přesvědčila ho však lákavá možnost vypadnout z pracovní rutiny, navíc jeho přítelkyně se chtěla brzo vrátit do práce. „O rovnoměrnou dělbu rolí se snažíme i v jiných oblastech, tak proč ne v tomhle?“ Finanční rozdíl v jeho platu

I v Německu
ne každý
zaměstnavatel
takový nápad
u otců zrovna
vítá.

„Rodičovská centra otce přilákat nedokázala.“ (Eberhard Schäfer vlevo)

a příjmu jeho partnerky – socioložky – pak dorovnal zmiňovaný finanční bonus od státu.

Novinář Thomas Kutschbach v redakci Berliner Zeitung, kde pracuje, problém neměl. „Šla do toho už řada kolegů,“ přikyvuje. „Několik mých kamarádů v jiných firmách ale narazilo,“ prohodí a koukne na dceru, která si opodál zkouší hrát se stavebnicí. Problém je podle Thomase v tom, že když takhle člověk jednou odejde a je předpoklad, že bude mít i další děti, stává se najednou pro zaměstnavatele nejistým článkem týmu, který může zase vypadnout. „A na takové riziko zaměstnavatelé nebyli u mužů donedávna zvyklí, vztahovalo se jen na ženy. Najednou je třeba s tím počítat u obou rodičů,“ usmívá se. „Prostě teď mají pech, vypadnout z procesu můžou i tátové! Takže jsme tady vlastně tak trochu i aktivisty proti pracovní diskriminaci.“

Všichni přítomní muži si novou zkušenost pochvalují. „Je fascinující sledovat Hannesovy pokroky z blízka,“ říká další z přítomných, lékař Viktor Mezger. Ještě před pár měsíci jeho syn ležel celý den v postýlce, minulý týden ale poprvé zvládl sám vylézt schody. „A já u toho byl,“ září Viktor. Mnozí si prý teď také připadají rovnoprávněji. Matka má zpočátku k dítěti bližší vztah díky těhotenství či kojení a mnozí otcové si pak připadají méněcenní. Třeba zmiňovaný novinář Thomas. I teď jsou prý sice chvíle, kdy jeho roční dceru nikdo neuklidní tak spolehlivě jako maminka, po dvou měsících ro-

dičovské to ale Thomas většinou zvládá skoro stejně dobře. „Předtím jsem přišel z práce, byl jsem s naší Charlene hodinu dvě. Když plakala, netušil jsem, co přesně má za problém,“ vzpomíná. Teď už z křiku rozpozná, jestli dceru něco bolí, je unavená, nebo má prostě hlad. Schäfer dodává ještě jednu výhodu. V centru se věnují kromě otců na rodičovské i těm, kteří se s partnerkou rozcházejí. „Jednoznačně se ukazuje, že intenzivnější kontakt s dítětem se podaří i po rozchodu udržet těm tátům, kteří se o dítě naplno starali od narození,“ říká vedoucí centra.

Návštěvu zvyklou na mateřská centra okamžitě zarazí, že v tomhle otcovském panuje mnohem větší ticho než v zařízeních, kde převažují ženy. Občas sice nějaké miminko zapláče, obecně je tu ale větší klid a tátové nechají děti, aby si zábavu spíš hledaly samy. Nikdo jim tu pořád nenabízí, zda nechtějí to či ono, nikdo se je nesnaží neustále zabavit. „Sám nevím, čím to je,“ přiznává Schäfer. „Možná je na otce kladeno menší očekávání, nemusí se před ostatními rodiči tak snažit dávat najevo, že se starají,“ uvažuje. „Anebo za tím je větší odstup, který otcí umožňuje volnější fyzické pouto s dítětem.“ Právě pro větší schopnost držet si od dítěte odstup plánuje většina přítomných otců uvést své děti do jeslí, kam odchází v roce života většina německých batolat.

Na tvářích v otcovském centru je také znát, že o „dovolenou“ se ani v mužské verzi rodičovské nejedná. „Elin teď dost špatně

Až příliš úspěšná gentrifikace

Čtvrť zvaná Prenzlauer Berg je i v Berlíně pojem. Do pádu zdi ležela ve východní části města bezprostředně vedle centra. Právě výhodná poloha, levné byty v hezkých činžovních domech z přelomu 19. a 20. století a idylické městské parčíky učinily z Prenzlauer Bergu jednu z prvních oblastí, kam se začali stěhovat Němci ze západní části města i celé země. Rychle se také zvyšoval podíl cizinců – z jednoho a půl procenta v roce 1990 na nyníšších 16 procent. Prenzlauer Berg se stal vyhlášeným místem kaváren, farmářských trhů, blešáků, kvalitních služeb a originálních obchodů cílících na vyšší příjmové skupiny. Rychlá a úspěšná gentrifikace ovšem přinesla obvyklý paradox: Prenzlauer Berg (dnes má 160 tisíc obyvatel) se stal tak příjemnou čtvrtí, že se ceny volných bytů šplhají do výšin, kam už na ně nejtípciější středostavovští obyvatelé čtvrti stěží dosáhnou. I tak se ale mnozí snaží volný byt najít, život tady totiž stojí za to. ●

spí. Když se za sebou sejde víc špatných nocí, mám toho dost – jako právě teď,“ zkouší se usmát Ralf. „Potom je prima vědět, že tady najdu další táty v podobné situaci a mám to s kým probrat,“ přidává se Thomas. Všichni se také shodují, že pobyt doma s dítětem je pro ně psychicky náročnější než chození do práce. „Tam si přece jen dám občas nohy na stůl, s Hannesem na sebe ale vůbec nemám čas,“ říká Viktor.

Poznání

Když se účastníci brunchu po třech hodinách rozcházejí, posadí děti na kola do sedaček a s jistotou, že péči zvládají stejně dobře

jako ženy, vyrazí k domovům. Podobně to funguje i v řadě dalších zemí, které se otce v péči o děti rozhodly podpořit. V Portugalsku si bere rodičovskou dovolenou každý pátý otec, v Belgii každý čtvrtý, a ve Švédsku muži tvoří dokonce polovinu rodičů na plný úvazek. V Česku se pohybujeme o řád níž – podle údajů ministerstva práce nastoupilo na rodičovskou dovolenou vloni 5100 mužů, tedy necelá dvě procenta osob na rodičovské.

Z loňského průzkumu Ligy otevřených mužů (LOM), která se aktivním otcovstvím v Česku zabývá, plyne, že v drtivé většině je důvodem rozdíl v platech partnerů. „A pokud otcové

Je tu větší klid a děti si užijí víc volna. (Váterzentrum, uprostřed Viktor Mezger, sedící na židli)

a mohou se na ní s partnerkou libovolně prostřídát. Celkově čerpají rodiče od státu 220 tisíc na dítě a mohou si sami určit, na kolik let si tuto částku rozdělí, minimálně ale musí peníze čerpat dva roky a maximální měsíční příspěvek je teď 11 500 korun (první půlrok zpravidla pobírají ještě mateřskou). A tady se právě schyluje k prvnímu posunu směrem k berlínskému centru. Pokud projde aktuální vládní návrh parlamentem, mělo by být nově možné vybrat si rodičovskou už do jednoho roku věku dítěte a čerpat tak až 33 tisíc korun měsíčně (opět je třeba přičíst ještě mateřský příspěvek). „Rodičovská by tak nebyla pro rodinu takovým finančním sešupem a mohla by být i pro muže mnohem zajímavější,“ vítá návrh Talpa. Pokud bychom se však měli přiblížit německé praxi, muselo by Česko rozšířit nabídku míst v jeslích a ve školkách už pro roční děti. K tomu se ale zatím zdejší úřady nechystají.

Druhou novinkou z pera ministryně Marksové je týden otcovské dovolené, kterou by mělo jít čerpat během šestinedělí. Před rokem slíbvala ministryně na stránkách Respektu, že se pokusí prosadit ještě delší pracovní volno pro pečující tatínky. Na tak dlouhou dobu jako Němci či Švédí, kteří čerpají hned po porodu deset a později minimálně 60 dní, si však netroufla – ve hře bylo deset dní, a i ty nakonec na vládě zablokovalo ANO. „Výsledný týden lze považovat za úspěch,“ myslí si Talpa. „Je to první krok, je ale třeba jít ještě dál,“ dodává s tím, že i on sám si rodičovskou na vlastní kůži tři měsíce vyzkoušel a nelituje toho. „Jedině tak jsem naplno ocenil to, co manželka na rodičovské dělala,“ říká. „A na druhou stranu žena poznala, jaké to je přicházet domů večer unavená a nemoci si užívat svého dítěte, jak by člověk chtěl.“ ●

▶ WWW.RESPEKT.CZ/AUDIO

↓ INZERCE

OPTAGLIO s.r.o.

Naše společnost má nové výrobní prostory blízko Prahy. Pokud máte dobré vysokoškolské technické vzdělání a chcete dělat kariéru v mezinárodní společnosti, kontaktujte nás.

- vedoucí výrobního procesu
- finanční ředitel
- projektový manažer
- obchodně technický manažer
- výrobní technologové v různých oblastech (chemie, fyzika, matematika, polygrafie atd.)
- patentový zástupce
- grafici s VŠ technického směru
- facility manažer
- novinář technického zaměření s výběrným AJ
- účetní, administrátorky, asistentky s VŠ, operátory strojního zařízení a další různé pozice
- absolventy vysokých škol technického směru

Další informace na www.optaglio.cz/kariera

NÁSTUPNÍ ZÁKLADNÍ PLAT 50 000 AŽ 100 000 Kč

RS005096-11

na rodičovskou jdou, důvodem číslo jedna také bývají finance – tedy že partnerka vydělává víc než oni,“ říká Lukáš Talpa z LOM. Rozdíl v platech se týká i řady jiných evropských zemí – zatímco pro Česko Eurostat uvádí rozdíl mezi platem mužů a žen 23 procent, například pro Německo je to 22 procent. Všechny zmíněné státy se však rozhodly otce k nástupu na rodičovskou nějak pobídnout. Stejně jako v Německu dostanou Švédové navíc zaplacené dva měsíce, pokud doma zůstane i muž, v Portugalsku měsíc.

O první krok tímto směrem se momentálně snaží i Česko. Muži zde směji čerpat rodičovskou dovolenou od roku 2001